

УДК 336.74

Корецька Н. І., к.е.н., доцент

Луцький національний технічний університет

ДОСВІД ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН ЩОДО ПРАКТИКИ ЕКВАЙРИНГОВОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ ТА ПРОГНОЗИ ЙОГО РОЗВИТКУ

Послуга еквайрингу дуже швидко стала затребуваною на ринку банківських послуг та зробила платіжну картку інструментом повсякденного використання для мільйонів споживачів у всьому світі. Саме у статті досліджено особливості впровадження та розвитку еквайрингової послуги в зарубіжних країнах та розгляд перспектив даного виду обслуговування у майбутньому.

Ключові слова: еквайринг, еквайрингове обслуговування, POS-термінали, банкомати, платіжна картка, торгівля, мобільні платежі, Інтернет, торговельний еквайринг, мобільний еквайринг, Інтернет-еквайринг, зарубіжні країни.

Koretska N.

EXPERIENCE OF FOREIGN COUNTRIES IN PRACTICE ACQUIRING SERVICE AND FORECAST OF ITS DEVELOPMENT

Acquiring services is very fast became popular on the banking market and has made a payment card everyday use tool for millions of consumers around the world. It is in the article the features of implementation and acquiring services in foreign countries and consideration the prospects for of this type of service in the future. **Keywords:** acquiring, servicing acquiring, POS-terminals, ATMs, payment card, commerce, mobile payments, online, merchant acquiring, acquiring mobile, Internet acquiring, foreign countries.

Keywords: acquiring, servicing acquiring, POS-terminals, ATMs, payment card, commerce, mobile payments, online, merchant acquiring, acquiring mobile, Internet acquiring, foreign countries.

Корецкая Н. И.

ОПЫТ ЗАРУБЕЖНЫХ СТРАН ОТСНОСИТЕЛЬНО ПРАКТИКИ ЭКВАЙРИНГОВОГО ОБСЛУЖИВАНИЯ И ПРОГНОЗЫ ЕГО РАЗВИТИЯ

Услуга эквайринга очень быстро стала востребованной на рынке банковских услуг и сделала платежную карточку инструментом повседневного использования для миллионов потребителей во всем мире. Именно в статье исследованы особенности внедрения и развития эквайринговой услуги в зарубежных странах и рассмотрены перспективы данного вида обслуживания в будущем.

Ключевые слова: эквайринг, эквайринговое обслуживание, POS-терминалы, банкоматы, платежная карточка, торговля, мобильные платежи, Интернет, торговый эквайринг, мобильный эквайринг, Интернет-еквайринг, зарубежные страны.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Період технічного прогресу і розвиток товарно-грошових відносин стали передумовою одного з найбільш корисних винаходів минулого століття – платіжної картки. З роками її функціональність значно розширилась, що сприяло появі нової послуги – еквайрингу. Дана послуга дуже швидко стала затребуваною на ринку банківських послуг та зробила платіжну картку інструментом повсякденного використання для мільйонів споживачів у всьому світі.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Дослідження процесу здійснення операцій з використанням платіжних карток здійснювали такі вчені як: А. Герасимович, М. Алексеєнко, І. Парасій-Вергуненко, Н. Корецька та Д. Збирун, Л. Примостка, О. Рибак, З. Щибиволок, Т. Косова та інші. Питання, що

стосуються еквайрингового обслуговування та впливу факторів на розвиток даної послуги, досліджували А. Бабаєва, В. Владикін, Н. Войтович, Н. Корецька, Ю. Наріманова та Ю. Сукристов, В. Черномор, А. Шуришева та інші. Проте, варто зазначити, що еквайринг досліджували лише практичні аналітики, приділяючи увагу лише певним позитивним моментам та/або суттєвим недолікам розвитку даного напрямку. При цьому комплексне наукове дослідження з щодо даної теми відсутнє.

Цілі статті – дослідити особливості впровадження та розвитку еквайрингової послуги в країнах світу та розглянути перспективи даного виду обслуговування у майбутньому.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Стимулювання безготівкових розрахунків – один із пріоритетних напрямів діяльності контролюючих відомств будь-якої держави. Адже, на відміну від готівки, потік безготівкових коштів набагато легше контролювати, виявляючи тим самим можливі правопорушення, в тому числі і ухилення від сплати податків [1].

Саме в умовах глобалізації світової економіки значно посилюються процеси інтернаціоналізації вартості та грошей, а розрахунки з використанням платіжних карток в банках виконуються швидко, надійно, при мінімальній потребі в обслуговуванні, але головне – готівково-грошовий обіг необоротно скорочується [2].

В контексті переходу від готівкових до безготівкових розрахунків міжнародна платіжна система MasterCard назвала Бельгію (93% безготівкових розрахунків), Францію (92%), Канаду (90%), Швецію (90,7%), Великобританію (89%), Нідерланди (86,6%) та Австралію (86%) країнами з повсюдним використанням і високим рівнем розвитку безготівкових платежів, США і Сінгапур – країнами, що наближаються до майже безготівкових економік (частка безготівкових платежів у витратах користувачів становить 80% і 69% відповідно), а Китай і ОАЕ – країнами з найвищою динамікою розвитку безготівкових розрахунків [3; 4; 5]. Таким чином, безготівкова оплата товарів і послуг в розвинених країнах в структурі всіх грошових операцій сягає 90% (рис. 1).

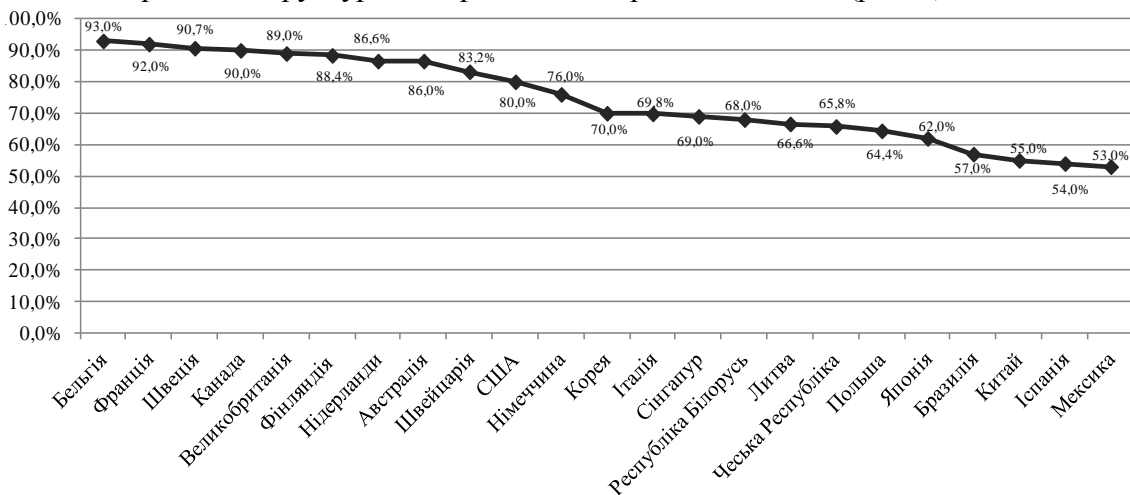

Рис. 1. Частка безготівкових операцій з використанням платіжних карток у країнах світу за кількістю операцій у 2014 році, % [2; 5; 6]

Дослідження показали, що у світі 34% (\$21 трлн) від загального обсягу глобальних споживчих витрат були здійснені готівкою. А це є свідченням того, що 66% платежів були безготівковими (\$42 трлн). І серед основних причин розвитку безготівкового розрахунку, в тому числі і еквайрингового обслуговування, MasterCard називає активізація розрахунків з

використанням платіжних карток, поширення мобільних і безконтактних технологій, EMV-чипів і впровадження сучасної платіжної інфраструктури.

Загалом за методами здійснення безготівкових платежів найбільш великим сегментом є використання POS-терміналів і саме на них припадає значна частка загального грошового обороту. Підприємства торгівлі та сервісу з великим оборотом традиційно використовують ці одиниці платіжної інфраструктури, а банківські установи продовжують популяризувати даний метод проведення оплати в невеликих магазинах, торгових мережах і інших місцях з обмеженою площею. Ситуація щодо кількості POS-терміналів на 1 млн. населення в різних країнах світу подана на рис. 2.

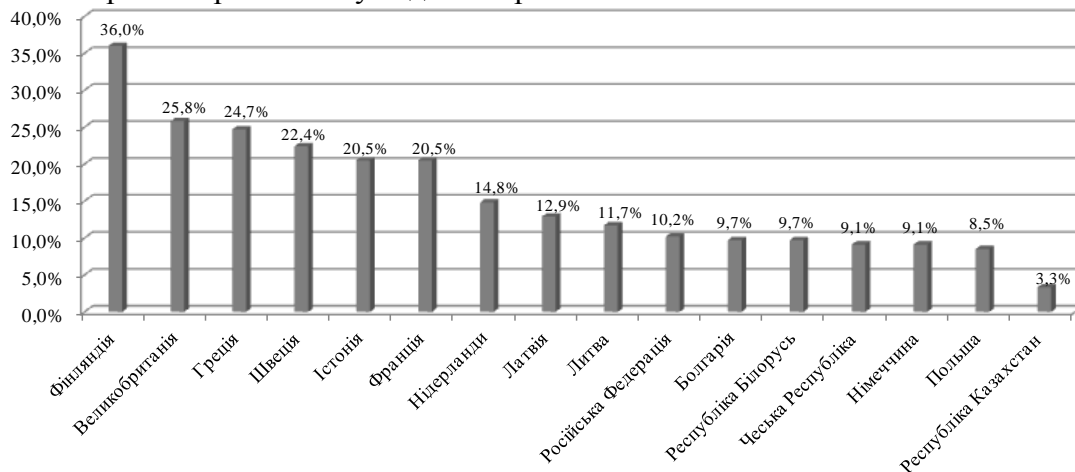

Рис. 2. Кількість POS-терміналів на 1 млн. населення в різних країнах світу у 2014 році, % [5]

Опитування споживачів, проведене Euromonitor International, засвідчило, що для них якісне обслуговування є важливим чинником. Тому у міру розвитку інфраструктури з прийому платіжних карток банкам і торгово-сервісним підприємствам в різних країн світу необхідно вдосконалювати сервіс еквайрингового обслуговування.

Деякі країни світу наздоганяють розвинуті країни за рівнем проникнення платіжних карток, але продовжують відставати за поширеністю торгових точок, де платіжні картки приймаються в якості оплати. Дану ситуацію можна виправити за допомогою технологій мобільного еквайрингу, що дозволить перетворити в POS-термінал будь-який гаджет.

Мобільний еквайринг – це молода технологія, яка почала розвиватися в 2011–2012 роках. І нині, за даними провідної дослідницької компанії в сфері мобільного зв'язку Juniper Research, частка мобільного еквайрингу у світових платежах складає 12%.

Варто зазначити, що вперше використовувати мобільну мережу для банківських цілей запропонував у 1999 році норвезький банк. З того часу історія про те, як за допомогою телефону купувати товари, оплачувати рахунки і здійснювати переказ коштів набула глобального масштабу.

Але першопрохідцем мобільного еквайрингу стала американська компанія Square. Так, на початку 2010 року її засновник Джек Дорсі вивів на ринок невеликий пристрій квадратної форми і софт, з допомогою якого можна здійснювати операції з використанням платіжних карток. І вже в перший рік після заснування сервісу договори підписало близько мільйона підприємців, в серпні 2012 року до послуг сервісу підключилися кав'ярні Starbucks, а в лютому 2014 р. – супермаркети всієї їжі. У жовтні 2014 року компанія завершила черговий раунд залучення фінансування і була оцінена в \$6 млрд. І, зрозуміло, показавши за кілька років такі масштабні результати, Square моментально обросла клонами як всередині США, так і за її межами – нині в світі налічується близько 170 MPOS-проектів (проектів мобільного еквайрингу).

В цілому мобільний еквайринг є швидкозростаючим і перспективним сервісом в усьому світі, що дозволяє вивести обслуговування клієнтів на новий рівень. І британська мережа супермаркетів «Co-op», дослідивши поведінку споживачів і вивчивши торгові тенденції в мережі, що налічує 2800 магазинів і майже 12000 безконтактних терміналів, спрогнозувала стрімке зростання даного сервісу в найближчі роки. Крім того, за прогнозами компанії, безконтактні транзакції, здійснені за допомогою гаджетів, зможуть випередити не лише готівкові розрахунки, але й карткові операції [6].

Кількість угод без використання готівки, кількість мобільних платежів у всьому світі та суми розрахунків за ними постійно зростають (рис. 3). При цьому приблизно 70% безготівкових операцій здійснюється в США і країнах Європи [7].

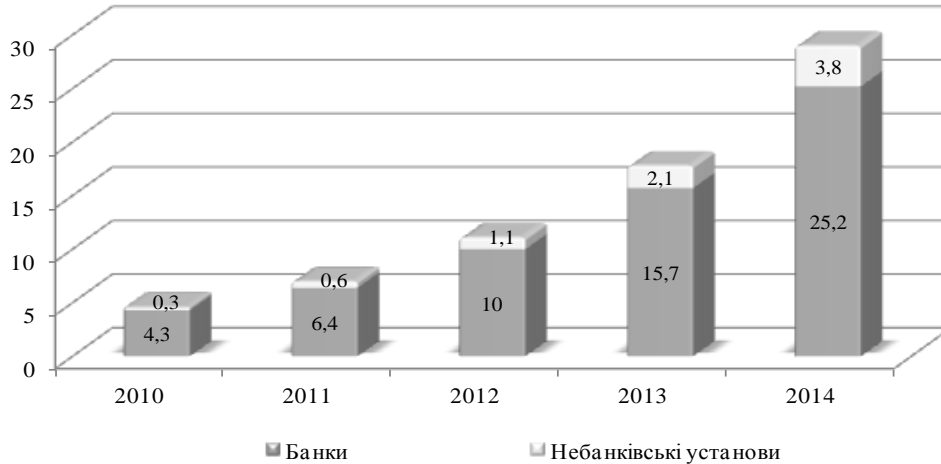

Рис. 3. Суми мобільних платежів у країнах світу протягом 2010–2014 років, \$млрд. [7]

Значна частка населення у країнах світу знайома з можливістю оплати товарів і послуг з допомогою своїх мобільних телефонів (чи то купити книгу, чи відправити гроші на її день народження або ж розділити рахунок в ресторані з друзями). Світовий досвід здійснення мобільних платежів за змістом в розрізі банківських та небанківських установ представлено на рис. 4.

Рис. 4. Світовий досвід здійснення мобільних платежів за змістом в розрізі банківських та небанківських установ [8]

Але варто зазначити, що корпоративний світ відстає і бізнес для бізнесу мобільних платежів ще не став звичайним явищем. Технологія у світі розроблена, проте і досі не

широко прийнята діловими колами на споживчому ринку. Деякі компанії продовжують платити і отримувати кошти, використовуючи старі методи (паперові рахунки-фактури, проекти банкіра і паперові чеки (відправлені поштою)) тощо. Але, безперечно, це швидко зміниться, оскільки питання впровадження нової ери бізнес-мобільних платежів на часі. Вони принесуть не лише зручність, але й нададуть абсолютно нові способи ведення бізнесу і генерування величезної кількості цінної, раніше недоступної, інформації щодо діяльності суб'єктів господарювання, дозволить їм перебудувати свої бізнес-моделі.

Отже, у міру дорослішання індустрії від розвитку мобільного еквайрингу очікуються як соціальні, так і фінансові вигоди.

Мобільний конгрес, що проходив у Барселоні у 2013 році, представив безліч цікавої статистики, яка змушує по-новому поглянути на звичні явища: як підрахувала GSM-асоціація, упорядник даного заходу, кількість транзакцій, що здійснюються з мобільних пристроїв, перевищила кількість платежів у системі PayPal і за один лише червень 2012 року більше ніж 30 млн. людей виконали 224,2 млн мобільних транзакцій на загальну суму \$4,6 млрд.

Але вимірювати «апетитну» індустрію мобільних грошей почала не лише GSM-асоціація. Так, згідно прогнозу британської дослідницької компанії Juniper Research щодо впливу мобільних грошей на характер платежів у найближчі роки, то до 2017 року кількість платників, що здійснюють транзакції з використанням смартфонів, планшетів тощо перевищить 200 млн, що складе 19% від всесвітньої мобільної абонентської бази (для порівняння, у 2012 році мобільні платежі здійснювали лише 9% абонентів) [9].

Варто зазначити, що в таких країнах як Кенія, Мадагаскар, Танзанія і Уганда вже налічується більше мобільних платіжних рахунків, ніж традиційних банківських. А ще в 28 країнах світу – більше точок поповнення мобільних грошей, ніж усіх банківських відділень разом узятих. Навіть у слаборозвинених країнах Африки налічується майже 57 млн. зареєстрованих мобільних платників і більш як половина держав даного континенту перебуває у процесі розгортання систем мобільних грошей (37% із 166 африканських мобільних операторів пропонують своїм абонентам можливість здійснювати мобільні платежі) [9].

Як стверджують в Juniper Research, зростання популярності мобільного еквайрингу і рівень проникнення мобільних пристроїв «ідуть у ногу», що спонукає користувачів до використання гаджетів як основної платформи для здійснення платежів. Нині у світі налічується 150 активних систем мобільних грошей. Більше того, в сегменті мобільного еквайрингу наростає конкуренція – на 40-а національних ринках уже присутні по 2 або більше конкуруючих гравця.

Ще у 2013 році обсяг мобільного еквайрингу у світі досяг \$235,4 млрд, що на 44% вище показника 2012 року, коли загальна сума мобільних транзакцій склала \$163,1 млрд, а чисельність користувачів, які здійснювали платежі за допомогою мобільних пристроїв, досягнула 245,2 млн чол. (у 2012 році – трохи більше 200 млн) [10].

Інформація щодо використання мобільних пристроїв під час оплати товарів та послуг подана на рис. 5.

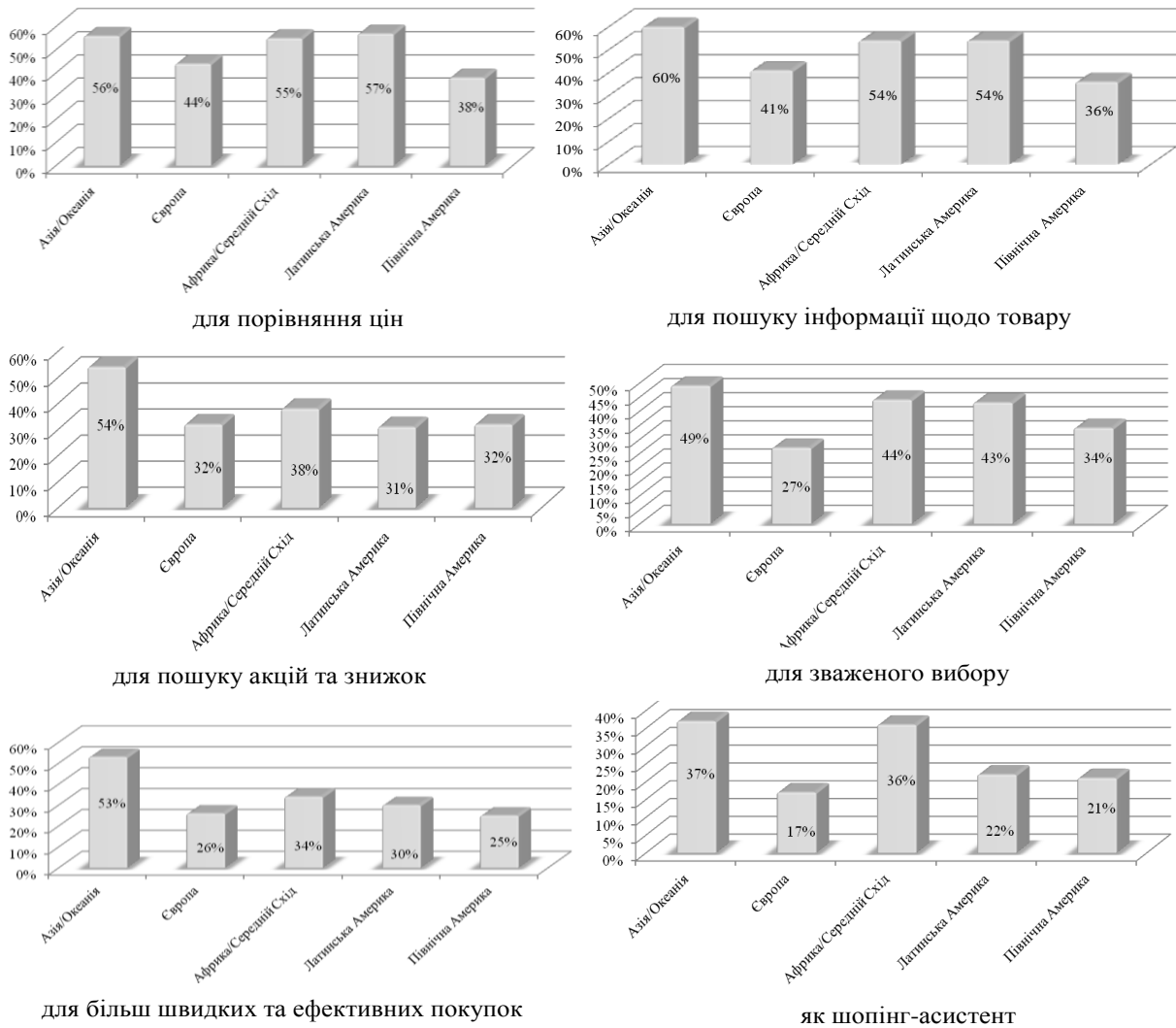

Рис. 5. Інформація щодо використання мобільних пристроїв під час оплати товарів та послуг [10]

Позиції мобільних сервісів з кожним роком посилюються. І особливо вони відчутно сильні у таких високорозвинених країнах як США, Канада та країнах Західної Європи. Також варто відмітити і проникнення сервісу мобільного еквайрингу в країни Азійсько-Тихоокеанського регіону, які характеризуються відмінними мережами, інноваційними телекомунікаціями і значною часткою мобільних користувачів. Що стосується країн, що розвиваються, то їх населення (не дивлячись на значну чисельність), на жаль, поки що не охоплене банківськими послугами і особливо мобільними фінансовими сервісами.

Прогноз проникнення мобільного еквайрингу у регіони світу до 2020 року подано на рис. 6.

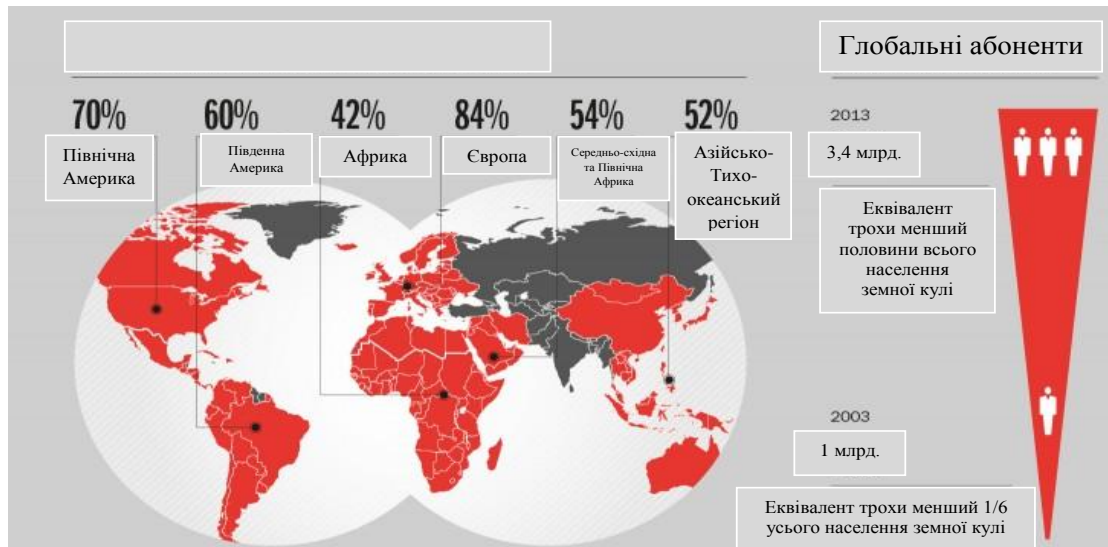

Рис. 6. Прогноз проникнення мобільного еквайрингу у регіони світу до 2020 року [11]

Загалом очікується, що чисельність користувачів мобільного еквайрингу у 2017 році становитиме більше 1 млрд, що складатиме 15% від власників мобільних телефонів на той момент. А обсяги мобільних платежів будуть в середньому збільшуватися на 35% за рік і у 2017 році ринок мобільного еквайрингу у грошовому вираженні вимірюватиметься в \$721 млн [9; 10].

Отже, дослідивши практику мобільного еквайрингу і перспективи його проникнення, можна припустити, що частка споживачів, які будуть здійснювати операції за допомогою мобільних пристроїв, значно зросте. І прогнозується, що найбільш активно мобільний еквайринг буде розвиватися в країнах Південно-Східної Азії, Північної Америки та Західної Європи.

Серед методів здійснення платежів за обсягом та кількістю друге місце у світі займає Інтернет-еквайринг. І лідерами на ринку Інтернет-еквайрингу є Китай та США, обсяги яких оцінюються в \$426,3 млрд і \$305,7 млрд відповідно. Частки даного ринку у світі за період 2008–2016 років подано на рис. 7, 8.

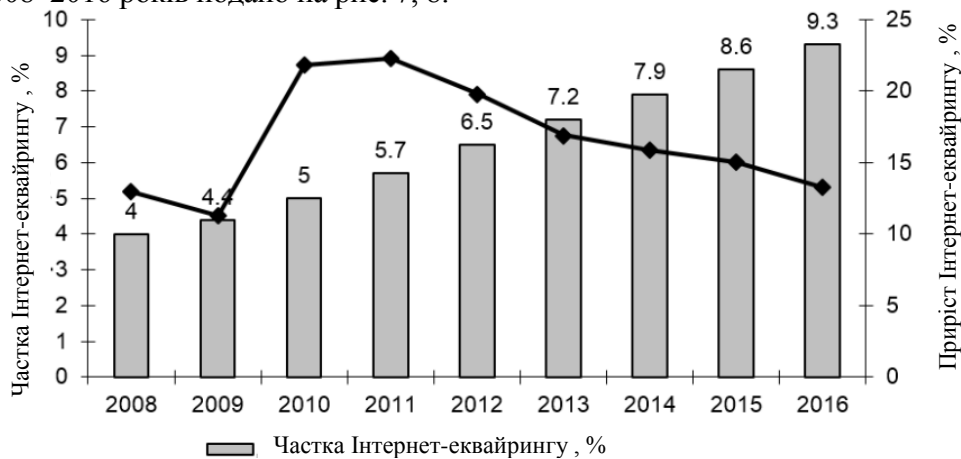

Рис. 7. Частка ринку Інтернет-еквайрингу у світі, % [12]

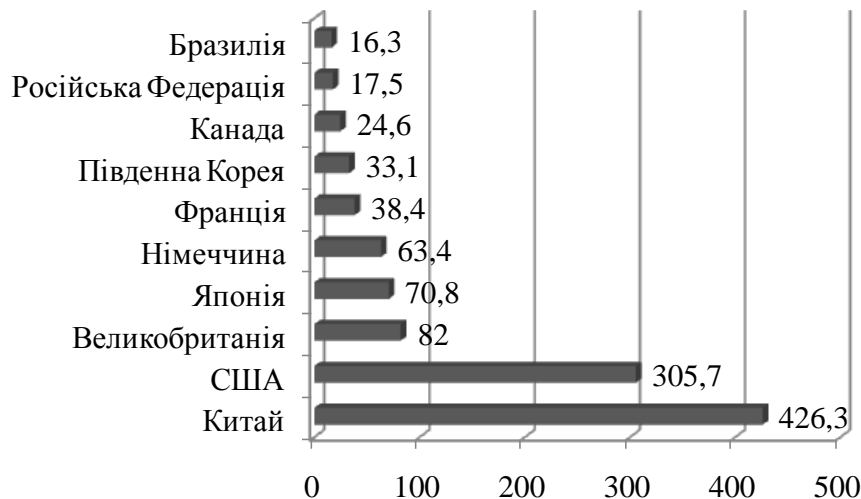

Рис. 8. Топ-10 країн світу за обсягом ринку Інтернет-еквайрингу у 2014 році, \$млрд [13; 14]

Отже, в багатьох країнах світу Інтернет-еквайринг (оплата товарів та послуг на міжнародних торгових майданчиках через глобальну мережу Інтернет) давно набув поширення і на темпи його зростання впливають як активний розвиток онлайн-магазинів, так і рівень проникнення Інтернету.

Дані щодо використання гаджетів при Інтернет-еквайрингу подано в 204читу. 1.

Таблиця 1

Інформація щодо використання гаджетів при Інтернет-еквайрингу через мережу Інтернет у I 204ч. 2014 році, % *

Гаджети	Регіони світу					Середнє по світу
	Азіатсько-Тихоокеанський регіон	Європа	Ближній Схід і Африка	Латинська Америка	Північна Америка	
Планшет	35%	24%	38%	29%	26%	31%
Смартфон	52%	33%	55%	48%	27%	44%
Комп'ютер	81%	78%	60%	82%	84%	80%

* сформовано згідно даних джерела: [13]

За результатами дослідження провідної американської соціологічної маркетингової компанії Nielsen, основним гаджетом для здійснення Інтернет-еквайрингу залишається персональний комп'ютер (80% опитаних в середньому по світу). А лише 44% та 31% населення світу, які отоварюються через мережу Інтернет, користуються відповідно смартфоном та планшетом.

Висновки. Еквайринг є однією із найбільш затребуваних банківських послуг і являє собою певний комплекс обслуговування, який передбачає здійснення операцій з використанням платіжних карток та вимагає наявності відповідного приймального і 204читую чого пристроїв. Це одне з простих і геніальних винаходів, що містять у собі рішення безлічі проблем і труднощів для всіх учасників ринку торгових і банківських послуг. Тому будь-якій компанії світу, що зацікавлена в розвитку свого бізнесу, приєднання до системи даного обслуговування є першочерговим завданням, тим більше, що торгівельний, мобільний та Інтернет-еквайринг у світі на тлі швидкого розвитку економіки в цілому та загального підвищення рівня фінансової грамотності все більше набирають популярності і мають масштабні перспективи у майбутньому.

Список використаних джерел:

1. Халилов А. Пути развития безналичного расчета / А. Халилов // Общественно-политическая газета «Эхо». – 1 октября. – 2016. – № 177 (3816) // [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.echo.az/article.php?aid=102698>
2. Толеген Ж. Платежные карточки: мировой опыт и казахстанская специфика / Ж. Толеген // [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://profit.kz/articles/1465/Platezhnie-kartochki-mirovoj-opit-i-kazahstanskaya-specifika/>

3. Шестаков А. Эквайринговая сеть под ключ / А. Шестаков // [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.finanal.ru/010/эквайринговая-сеть-под-ключ?page=0,0>
4. Безналичные платежи берут верх над кешем по всему миру // [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.shopolog.ru/news/beznalichnye-platzhi-berut-verkh-nad-keshem-po-vsemu-miru/?utm_source=feedburner&utm_medium=feed&utm_campaign=Feed%253A+shopolog%252FtOH+%2528%25D0%259D%25D0%25BE%25D0%25B2%25D0%25BE%25D1%2581%25D1%2582%25D0%25B8+Shopolog.ru%2529
5. Беларусь вошла в число лидеров в Европе по количеству безналичных платежей // [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://belkart.by/BELKART/news/2015/belarus-is-among-the-leaders-in-europe-for-the-number-of-cashless-payments/>
6. Мобільні платежі випередять готівку і картки протягом 10 років, – прогноз // [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://vkurse.ua/ua/analytics/mobilnye-platzhi-operedyat-nalichnye-i-karty-v-techenie-10-let.html>
7. Путеводитель по миру победившей виртуальности // [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://bg.ru/technology/virtualnye_tehnologii_pogubjat_sovremennye_banki-22096/?chapter=5
8. Маймистов Д. Мобильные платежи. Перезагрузка / Д. Маймистов // [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.content-review.com/articles/12582/>
9. В Україні мобільні платежі розвиваються слабше, ніж в Уганді // [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://ua.comments.ua/ht/197630-v-ukraini-mobilni-platzhi-rozvivayutsya.html>
10. У цьому році витратимо на мобільних платежах 235 мільярдів доларів // [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.pic.com.ua/u-tsomu-rotsi-vytratymo-na-mobilnyh-platzhah-235-milyardiv-dolariv.html>
11. Mobile banking poised for revolution // [Electronic resource]. – Mode of access : <http://raconteur.net/technology/mobile-banking-poised-for-revolution>
12. Исследование рынка электронной коммерции в Украине // [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://ain.ua/e-commerce-v-ukraine>
13. Рынок электронной коммерции Украины // [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://hub.kyivstar.ua/rynok-elektronnoy-kommercii-ukrainy/>
14. Война.net, Рост.da. В Украине набирает обороты рынок виртуальной торговли // [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://nv.ua/publications/voynanet-rostda-v-ukraine-nabiraet-oboroty-rynok-virtualnoy-torgovli-38470.html>